[२०२] आङ्लोपश्च कालात्यन्तसंयोगे मर्यादायाम्। (म.भा. २.३५)

आरात्रि विवासमाचष्टे रात्रिं विवासयति।

[२०३] चित्रीकरणे प्रापि। (म. भा. २.३५)

उज्जयिन्याः प्रस्थितो माहिष्मत्यां [1]सूर्योद्गमनं सम्भावयते[2] सूर्यमुद्गमयति।

[२०४] नक्षत्रयोगे ज्ञि। (म.भा. २.३५)

पुष्ययोगं जानाति पुष्येण योजयति। मघाभिर्योजयति[3]॥

कण्ड्वादिभ्यो यक्। (२७/२६७८)

कण्डूञ् इत्येवमादिभ्यो [4]यक् प्रत्ययो भवति। [5]द्विविधाः कण्ड्वादयो, धातवः प्रातिपादिकानि च। तत्र धात्वधिकाराद् धातुभ्यः एव प्रत्ययो [6]विधीयते, न तु प्रातिपदिकेभ्यः। तथा च गुणप्रतिषेधार्थः ककारोऽनुबध्यते।

धातुप्रकरणाद्धातुः कस्य चासञ्जनादपि।
आह चायमिमं दीर्घं मन्ये [7]धातुर्विभाषितः॥ (म.भा. २.३८)

कण्डूञ्[8] — कण्डूयति, कण्डूयते। ञित्वात् 'कर्त्रभिप्राये क्रियाफले' (१.३.७२/२१५८) इत्यात्मनेपदम्[9]।

कण्डूञ्। मन्तु। हृणीङ। वल्गु। अस्मनस्। [10]महीङ। लेट्। लोट्[11]। इरस्। इरज्[12]। [13]इरञ्। द्रवस्[14]। मेधा। [15]कुषुभ। मगध। तन्तस्। पम्पस्। सुख। दुःख। सपर। [16]अरर। भिषज्। भिष्णज्। इषुध। चरण। [17]चुरण। भुरण। तुरण[18]। गद्गद। एला। [19]केला। खेला। लिट्। लोट्॥

गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः। (२८/२३०३)

'गुपू रक्षणे' (धा. पा. ३९५), 'धूप सन्तापे' (धा. पा. ३९६), 'विच्छ गतौ' (धा. पा. १४२४), 'पण व्यवहारे स्तुतौ च' (धा. पा. ४३९), '[20]पन च' (धा. पा. ४४०) इत्येतेभ्यो [21]धातुभ्यः आयप्रत्ययो भवति[22]। गोपायति। धूपायति। विच्छायति। पणायति। पनायति। स्तुत्यर्थेन[23] पनिना साहचर्यात् तदर्थः पणिः प्रत्ययमुत्पादयति न व्यवहारार्थः। शतस्य पणते। सहस्रस्य पणते। अनुबन्धश्च केवले चरितार्थः, तेन आयप्रत्ययान्तान्नात्मनेपदं भवति॥

---

1. सूर्योद्गमनं नास्ति फ, सूर्योद्गमं सम्भावयति ड. 2. माहिष्मत्याम् इत्यधिकम् अ. क. ड. 3. आख्यानात् लुग् न भवति, नलोपाख्यानमाचष्टे, आख्यानमाचष्टे, वाक्यमेतद् भवति। तादृगर्थायां च प्रवृत्तौ लुगादि भवति, मृगरमणमाचष्टे, मृगान् रमयति, रममाणान् मृगान् अस्मै दर्शनार्थं कथयति। दृगर्थे इत्येव – ग्रामे मृगरमणमाचष्टे इत्यधिकम् अ. क. ह. 4. परतः इत्यधिकम् ग, करणे इत्यधिकम् फ. 5. द्विधा ग. 6. भवति ग. 7. °विभावनः ब. 8. गात्रविकरणे इत्यधिकम् ह. 9. भवति इत्यधिकम् फ. 10. महाङ ब, ङकार आत्मनेपदार्थः इत्यधिकम् अ. फ. ड. 11. लङ इत्यधिकम् क. 12. उरत्, उषस् इत्यधिकम् फ. 13. नास्ति ब. 14. उनस् इधुस् इत्यधिकम् अ. 15. कुकुभ् ब. 16. अवर, उषस् अ. 17. उरण, धारण अ. 18. संपात इत्यधिकम् फ. 19. रेला फ. 20. पनि च ग. 21. धातुभ्यः नास्ति क. 22. स्वार्थे इत्यधिकम् ड. 23. एव इत्यधिकम् अ. ब. क.